

LEERGESTREMDHEID

All the world is full of suffering; it is also full of overcoming it.

Helen Keller. *Midstream: My later life*

Leergestremdheid is 'n sambreelterm vir 'n aantal fasette van 'n komplekse verskynsel. Dit verwys na verskeie neurobiologiese afwykings in die basiese prosesse by die aanleer van gesproke of geskrewe taal. Leergestremdheid sluit 'n wye verspreiding van leer- en/of sosiale hindernisse in (Lerner & Kline, 2006; Smith, 2004).

Gemeenskaplike kenmerke by leergestremdheid is:

- disfunksie van die sentrale sensuweestelsel
- sielkundige prosesseringsgebreke
- probleme met akademiese en leertake
- diskrepanse tussen potensiaal andersyds, en akademiese en skolastiese prestasie andersyds.

Die volgende tipes leergestremdheid is gespesifiseer in die *American Psychiatric Association's Diagnostic and Statistical Manual-IV, Text Revision (DSM-1V-TR, 2002)*:

- leesgestremdheid
- wiskundegestremdheid
- gestremdheid ten opsigte van vermoë tot skriftelike uitdrukking
- 'n leergestremdheid wat nie andersins gespesifiseer is nie.

Dit is belangrik om te onderskei tussen leergestremdheid en akademiese probleme as gevolg van 'n gebrek aan geleentheid, swak onderwys, 'n ontoereikende kurrikulum of gesinsprobleme (Lerner & Kline, 2006).

Persone met 'n leergestremdheid beskik gewoonlik oor gemiddelde tot bo-gemiddelde kognitiewe potensiaal, maar met groot diskrepanse of verskille tussen algemene vermoëns, leerprestasie, skolastiese prestasie en psigo-sosiale funksionering.

Grade van leergestremdheid wissel tussen ligte en matige tot 'n ernstige graad (Kaplan & Sadock, 1998). Hoëvlak-leergestremdheid mag lei tot ernstige leerstoornisse in die skool. Leergestremdheid is 'n universele probleem wat voorkom in alle taalgroepe, kulture en bevolkingsgroepe in die wêreld (Lerner & Kline, 2006; Lerner & Chen, in Lerner & Kline, 2006). Leergestremdheid kom voor tydens alle lewensfasies, maar dit wil voorkom of die tipe verskil ten opsigte van die verskillende lewensfasies.

Die veld van leergestremdheid is dinamies: daar is tans groot vordering in navorsing en beleidsontwikkeling (Lerner & Kline, 2006). In Suid-Afrika word die beleid vir leerders met 'n leergestremdheid omvattend beskryf in 'n Witskrif wat spesifiek oor spesiale onderwysbehoefte handel, *Education White Paper 6: Special Needs Education – Building an inclusive education and training system* (Department of

Education 2001). Die regte tot onderwys van kinders met 'n leergestremdheid word daarin erken as 'n kategorie in spesiale onderwys.

Leergestremdheid gaan dikwels gepaard met subtipes van gestremdhede en ander geassosieerde kenmerke en koverwante toestande (Lerner & Kline, 2006).

1. Sekondêre leergestremdheid

1.1 Nieverbale leergestremdheid

Die volgende ontwikkelings- en leerareas word onder andere deur nie-verbale leergestremdheid beïnvloed:

- growwe en fyn-motoriese koördinasie (ernstige balansprobleme en probleme met handskrif)
- nie-verbale probleemoplossingsvaardighede
- rekenkundige vaardighede
- visueel-ruimtelike organisatoriese probleme en visueel-ruimtelike beeldingsprobleme (Hierdie kinders verdwaal maklik.)
- ingeperkte sosiale vaardighede.

1.2 Organisasoriese gestremdheid

Organisasoriese gestremdheid behels veral probleme met tyd-, taak- en ruimtelike organisasie.

1.3 Motoriese gestremdheid

Motoriese gestremdheid behels probleme met die gebruik van die liggaam om fisieke take uit te voer. Motoriese gestremdheid kan veral verdeel word in twee kategorieë:

- groot- en grof-motoriese gestremdheid
- fyn-motoriese gestremdheid.

2. Verwante geassosieerde toestande tot leergestremdheid mag insluit:

2.1 aandagtekort-hiperaktiwiteitversteuring (athv)

2.2 angssteurnisse

2.3 depressie

2.4 gedragsprobleme.

Die oorsake en die invloed van die bogenoemde sekondêre en ko-verwante toestande is kompleks en interverwant (Kline & Silver, 2004). So kan sommige kinders slegs 'n primêre leergestremdheid hê terwyl ander leeders bykomend tot hulle primêre leergestremdhede ook sekondêre en ko-verwante toestande mag toon, byvoorbeeld konsentrasieversteurings. Sekere kenmerke is meer geneig om tydens sekere ouderdomme voor te kom. So mag hiperaktiwiteit meer by jonger kinders as by volwassenes voorkom. Agterstande mag ook verskillend manifesteer op verskillende ouderdomme, byvoorbeeld onderliggende taalversteuring mag by die voorskoolse kind voorkom as 'n spraakprobleem en as 'n leerversteuring tydens die intermedieë fase en as 'n skriftelike kommunikasiegestremdheid by die sekondêrefase-leerder (Lerner & Kline, 2006).

Dit is belangrik om leergestremdheid binne 'n interdisiplinêre benadering met verskeie perspektiewe te diagnoseer, anders kan dit lei tot verskeie losstaande en moontlik verkeerde diagnoses (Lerner & Kline, 2006). Die professionele span wat meesal in die assessering en behandeling van leergestremdheid betrokke is, sluit sielkundiges, remediërende opvoeders, arbeidsterapeute, spraak- en taaltherapeute, fisioterapeute en neuro-pediaters in.

Om 'n volledige interdisiplinêre en korrekte diagnose van leergestremdheid te maak word 'n volledige psigo-opvoedkundige evaluasie gedoen (Kaplan & Sadock, 1998). Die diagnostiese battery sluit die gebruik in van:

- gestandaardiseerde intelligensietoetse
- gestandaardiseerde speltoetse
- 'n skriftelike opstel
- assessering van prosessering en gebruik van mondelinge taal
- assessering van vermoë om te ontwerp en voorbeelde te kopiëer
- waarneming van potloodgreep en potloodgebruik
- 'n siftingsprojeksietoets wat insluit tekeninge, byvoorbeeld van mense, prentverhaaltoetse en sinsvoltooiing
- 'n sistematiese waarneming van gedragsveranderlikes insluit
- volledige en deeglike afneem van ontwikkelings-, gesins- en mediese geskiedenis.

Die oorsaak van leergestremdheid is onbekend. Meer en meer navorsing bied egter 'n neurobiologiese verklaring vir leergestremdheid. (Lerner & Kline, 2006).

Sonder intervensie is die uitvalpersentasie van kinders en adolessente met 'n leergestremdheid bykans 40%. Leergestremdheid is onomkeerbaar en kan nadelig wees vir sowel die persoon met die gestremdheid as die gesin. Met die regte ondersteuning en intervensie deur ouers en skoolsisteme kry kinders met 'n leergestremdheid egter die geleentheid om hul skoolloopbane te voltooi en hulle voor te berei vir 'n beroep en om hulle plekke in die gemeenskap vol te staan (Lerner & Kline, 2006).

Die afgelope jare wil dit voorkom of daar 'n toename in die aanmelding en identifisering van leergestremdheid is (Lerner & Kline, 2006). Die redes hiervoor mag die volgende wees:

- groter openbare bewustheid en bewuswording van leergestremdheid
- meer verfynde identifiserings- en assesseringprosedures
- groter sosiale aanvaarding en klassifikasie van leergestremdheid
- minder stigmatisering. Leergestremdheid word nie meer gesien as blote luiheid of dat die kind bloot gedragsmoelik is nie.
- 'n duidelik omskrewe beleid en wetgewing ten opsigte van leergestremdheid.

Samevattend: Leergestremdheid is 'n lewenslange toestand wat in sommige gevalle beduidende implikasies mag inhou vir 'n groot deel van die persoon se lewe, skool- en beroepsloopbaan, daaglikse roetine, gesinslewe en vriendskappe. In sekere persone

mag daar ‘n oorvleueling van leergestremdheid (lees, wiskunde, skriftelike kommunikasie) wees terwyl ander slegs een tipe leergestremdheid mag toon.

“The most important thing that happens when a child with disabilities is born is that a child is born. The most important thing that happens when couples becomes parents of a child with disabilities, is that a couple becomes parents.” (Ferguson & Asch, 1989, p.108)

Verwysings

American Psychiatric Association. 2002. *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*. DSM-IV-R (4th ed.). Washington: APA.

Department of Education. July 2001. Education White Paper 6: Special Needs Education – Building an inclusive education and training system. Pretoria.

Ferguson, P.M. & Asch, A. 1989. “Lessons from life: Personal and parental perspectives on school, childhood, and disability.” In D.P. Bilken, D.L. Ferguson & A. Ford (eds). *Schooling and disability: Eighty-eighth yearbook of the National Society for the Study of Education, Part II* (108-140). Chicago: National Society for the Study of Education.

Kaplan, I. K., & Sadock, B.J. 1998. *Synopsis of Psychiatry* (8th ed.). New York: Lippincott, Williams & Wilkins

Kline, F., & Silver, L. 2004. *The educator’s guide to mental health in the classroom*. Baltimore: Paul H. Brooks.

Lerner, J.W. & Chen, A. 1992. “The cross-cultural nature of learning disabilities: A profile in perseverance”. In *Learning Disabilities Research and Practice*, 8, 147-149.

Lerner, J.W. & Kline, F. 2006. *Learning disabilities and related disorders. Characteristics and teaching strategies*. Boston: Houghton Mifflin Company.

Smith, C.R. (2004). *Learning disabilities: The interchange of students and their environment*. Boston: Pearson.

- Mev Lidia van Vuuren
26 Maart 2012